

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PERO MARIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 29525/15)

PRESUDA

STRASBOURG

17. ožujka 2022.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Pero Marić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Péter Paczolay, *predsjednik*,

Raffaele Sabato,

Davor Derenčinović, *suci*,

i Liv Tigerstedt, *zamjenica tajnice Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 29525/15) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Pero Marić („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 13. lipnja 2015.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru u pogledu prava na mirno uživanje vlasništva, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 22. veljače 2022. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na opseg pozitivnih obveza države na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u situaciji u kojoj je, nakon što je država privremeno oduzela kuću podnositelja zahtjeva, a lokalne je vlasti dale na privremeno korištenje trećim osobama, imovina podnositelju vraćena oštećena i opljačkana.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1945. godine i živi u Slavanskom Brodu. Zastupao ga je g. P. Krnić, odvjetnik iz Slavanskog Broda.

3. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

DOGAĐAJI KOJI SU DOVELI DO SPORA

5. Podnositelj zahtjeva i njegova supruga vlasnici su trokatnice u gradu Slavanskom Brodu u Hrvatskoj.

6. Godine 1971. podnositelj zahtjeva otišao je raditi u Njemačku, dok su njegova supruga i djeca ostali živjeti u kući do rujna 1991., kada su mu se i oni pridružili u Njemačkoj.

7. Dana 23. svibnja 1992. kuća je oštećena aktiviranjem eksplozivne naprave, zbog čega je prvi kat postao neupotrebljiv. Policija je provela izvide, ali nije uspjela otkriti počinitelja.

8. Dana 12. listopada 1992. lokalne su vlasti izvjesnom g. D.I.-u, vojnom policajcu, dale odobrenje za privremeno korištenje kuće podnositelja zahtjeva.

9. U kolovozu 1993. izvjesna izbjeglička obitelj D. iz Bosne i Hercegovine uselila se umjesto D.I.-ja, koji je u međuvremenu napustio kuću.

10. Dana 27. rujna 1995. na snagu je stupio Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom („Zakon o privremenom oduzimanju”). Njime je bilo predviđeno da se imovina koja je pripadala osobama koje su napustile Hrvatsku nakon 17. listopada 1990. privremeno oduzme, odnosno stavi pod zaštitu i upravu države. Isto tako, na temelju tog zakona, lokalne su vlasti (komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine) bile ovlaštene privremeno smjestiti druge osobe u takvu imovinu.

11. Dana 26. ožujka 1997. Komisija za privremeno preuzimanje i korištenje imovine Grada Slavenskog Broda donijela je rješenje kojim je kuću podnositelja zahtjeva dodijelila na privremeno korištenje obitelji D.

12. Dana 5. kolovoza 1998. na snagu je stupio Zakon o prestanku važenja Zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom. Njime je stavljen izvan snage Zakon o privremenom oduzimanju i predviđeno je da osobe čija je imovina, tijekom njihove odsutnosti iz Hrvatske, bila privremeno oduzeta i korištena za smještaj drugih osoba trebaju podnijeti zahtjev nadležnim lokalnim vlastima, stambenim komisijama, za povrat svoje imovine.

13. Početkom 2000. godine podnositelj zahtjeva podnio je zahtjev za povrat svoje kuće Stambenoj komisiji Grada Slavenskog Broda, kako je predviđeno Zakonom o prestanku važenja zakona. Međutim, komisija nije mogla odmah prihvatiti njegov zahtjev jer nije mogla osigurati alternativni smještaj za obitelj D.

14. Dana 14. travnja 2000. podnositelj zahtjeva pokrenuo je postupak za osiguranje dokaza pred Općinskim sudom u Slavenskom Brodu protiv Grada Slavenskog Broda i dvoje članova obitelji D., tvrdeći da su oni iznosili određene predmete iz njegove kuće (prozore, radijatore, peć za centralno grijanje itd.).

15. Dana 21. srpnja 2000. sud je obavio očevid na licu mjesta u nazočnosti vještaka koji je utvrdio da je kuću oštetila eksplozija (vidi stavak 7. ove presude), ali da postoji i dodatna šteta koju nije uzrokovala eksplozija. Vještak je ukupnu štetu, uključujući i štetu od eksplozije, procijenio na iznos od 206.178,76 hrvatskih kuna (HRK).

16. Dana 11. prosinca 2000. podnositelj zahtjeva vratio je svoju kuću u posjed i otkrio da većina pokretnina u njoj nedostaje i da su dijelovi kuće bili teško oštećeni.

PARNIČNI POSTUPAK

17. Dana 5. travnja 2001. podnositelj zahtjeva podnio je pred Općinskim sudom u Slavanskom Brodu tužbu protiv Grada Slavanskog Broda tražeći naknadu za štetu na svojoj kući. Nije potraživao naknadu za štetu uzrokovanu eksplozijom (vidi stavak 7. ove presude), nego samo za dodatnu štetu koju je utvrdio sudski vještak u postupku za osiguranje dokaza (vidi stavak 15. ove presude), a koju su štetu, prema podnositeljevu mišljenju, uzrokovali privremeni korisnici.

18. Nakon što je 10. ožujka 2008. sud pribavio nalaz i mišljenje u kojem je ukupna šteta na kući procijenjena na iznos od 265.575,94 kune, podnositelj je od tog iznosa oduzeo iznos koji je prema njegovu mišljenju odgovarao šteti koju je uzrokovala eksplozija te je tražio 231.284,25 kuna na ime naknade za dodatnu štetu.

19. Presudom od 11. lipnja 2008. godine Općinski sud odbio je podnositeljevu tužbu.

20. Presudom od 22. prosinca 2008. Županijski sud u Slavanskom Brodu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio je prvostupanjsku presudu.

21. Odlukom od 13. travnja 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske proglasio je reviziju podnositelja zahtjeva nedopuštenom. Presudio je da prema važećem zakonodavstvu ni država ni lokalne vlasti ne mogu biti odgovorne za štetu koju su na privremeno oduzetoj imovini počinile treće osobe, među ostalim privremeni korisnici.

22. Dana 3. prosinca 2014. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu te je 16. prosinca 2014. o svojoj odluci obavijestio njegova punomoćnika.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

23. Mjerodavna odredba Zakona o parničnom postupku o ponavljanju postupka nakon konačne presude Europskog suda za ljudska prava, odnosno članak 428.a, citirana je u predmetu *Lovrić protiv Hrvatske* (br. 38458/15, stavak 24., 4. travnja 2017.).

24. Ostalo mjerodavno domaće pravo kao i mjerodavni međunarodni instrumenti i instrumenti Vijeća Europe izloženi su u predmetu *Dabić protiv Hrvatske* (br. 49001/14, stavci 25. – 29. i 31. – 32., 18. ožujka 2021.).

PRAVO

NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

25. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je njegova imovina bila oštećena i opljačkana 2000. godine te da država snosi odgovornost za tu štetu. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.,,

A. Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

26. Vlada je osporila dopuštenost zahtjeva, tvrdeći da je nespojiv *ratione temporis* s odredbama Konvencije.

27. Istaknula je da je podnositelj zahtjeva u parničnom postupku tražio naknadu za štetu na njegovoj kući koju su uzrokovali privremeni korisnici (vidi stavke 17. – 18. ove presude), a da nije naveo kada je šteta nastala i tko je od privremenih korisnika oštetio kuću. S obzirom na to da su privremeni korisnici živjeli u kući podnositelja zahtjeva u razdoblju od 1992. do 2000. godine (vidi stavke 8. – 11. i 17. ove presude), šteta je mogla nastati u bilo kojem trenutku tijekom tog razdoblja, među ostalim u vrijeme prije nego što je 5. studenoga 1997. Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Nalaz i mišljenje vještaka pribavljeni u postupku za osiguranje dokaza u kojima je procijenjena šteta na kući (vidi stavak 15. ove presude) nisu bili dokaz toga kada je šteta nastala.

28. Podnositelj zahtjeva odgovorio je da je šteta nastala 2000. godine kada se obitelj D. iselila iz njegove kuće, odnosno u vrijeme kada je Konvencija već bila na snazi u odnosu na Hrvatsku.

2. Ocjena Suda

29. Sud utvrđuje da je pitanje spojitosti *ratione temporis* neraskidivo povezano s osnovanošću ovog prigovora. Stoga, kako bi se izbjeglo prejudiciranje potonjeg, oba se pitanja trebaju ispitati zajedno. Prema tome, pitanje spojitosti *ratione temporis* treba se spojiti s ispitivanjem osnovanosti.

30. Sud nadalje primjećuje da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

31. Sud ponavlja da kada vlasti oduzmu imovinu, preuzimaju i dužnost zaštite te imovine te su odgovorne za štetu i/ili gubitak takve imovine. Prema tome, prilikom oduzimanja imovine, ne samo da vlasti moraju poduzeti razumne mjere nužne za njezino očuvanje već i domaćim zakonodavstvom mora biti predviđena mogućnost ostvarivanja naknade za štetu koja nastane zbog propusta zadržavanja takve imovine u relativno dobrom stanju (vidi *Dabić protiv Hrvatske*, br. 49001/14, stavak 55., 18. ožujka 2021. i ondje navedene predmete).

32. U ovom predmetu država je privremeno oduzela podnositeljevu kuću, a lokalne vlasti dale su je na privremeno korištenje trećim osobama (vidi stavke 8., 10. i 11. ove presude). Kuća je naposljetku vraćena podnositelju zahtjeva opljačkana i oštećena (vidi stavke 15. – 17. ove presude).

33. Nije sporno da je kuća podnositelja zahtjeva ne samo oštećena eksplozivnom napravom 1992. godine (vidi stavak 7. ove presude) već je i pretrpjela dodatnu štetu koja je nastala dok su unjoj živjeli privremeni korisnici, odnosno u razdoblju od 12. listopada 1992. do 11. prosinca 2000. (vidi stavke 8. – 11. i 17. ove presude). Podnositelj zahtjeva pokrenuo je parnični postupak protiv lokalnih vlasti tvrdeći da su one odgovorne za dodatnu štetu koju su prema njegovu mišljenju uzrokovali privremeni korisnici (vidi stavak 18. ove presude).

34. Sud smatra da bi u tim okolnostima gore navedena pozitivna obveza države na temelju članka 1. Protokola br. 1 (vidi stavak 31. ove presude) u najmanju ruku zahtijevala da domaći sudovi ispituju bit tužbenog zahtjeva podnositelja zahtjeva umjesto da ga odbiju kategoričkim isključivanjem bilo kakve odgovornosti države ili lokalnih vlasti u toj stvari (vidi stavke 19. – 21. ove presude). Da su to učinili, mogle su se utvrditi okolnosti nastanka štete, među ostalim i relevantno vrijeme. Da je takvo ispitivanje pokazalo da je šteta nastala prije ratifikacije, Vlada bi se mogla uspješno pozvati na tu tvrdnju.

35. Međutim, domaći sudovi nisu proveli takvo ispitivanje niti je Vlada pružila bilo koji drugi dokaz da je šteta nastala prije datuma ratifikacije. Vrijeme kada je šteta nastala tako je ostalo nedokazano.

36. Zbog toga se Vladina tvrdnja o nespojivosti *ratione temporis* zapravo temelji na propustu koji se može pripisati tijelima tužene države. Vlada se u svojoj obrani ne može pozivati na propuste ili nemar vlastitih državnih tijela (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*) (vidi, *mutatis mutandis*, *Monory protiv Mađarske i Rumunjske* (odl.), br. 71099/01, 17. veljače 2004.). Drugačije stajalište u danim bi okolnostima zaštitu zajamčenu Konvencijom učinilo ništavnom, pri čemu se podrazumijeva da se Konvencija u cjelini mora tumačiti na način da jamči prava koja su praktična i djelotvorna, a ne teoretska ili iluzorna (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Vistiņš i Perepjolkins protiv Latvije* [VV], br. 71243/01, stavak 114., 25. listopada 2012.).

37. Slijedi da se Vladin prigovor o nedopuštenosti u pogledu nespojivosti *ratione temporis* (vidi stavke 26. – 27. ove presude) mora odbiti.

38. Sud nadalje napominje da je već utvrdio povredu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u predmetu u kojem su otvorena slična pitanja kao u ovom predmetu (vidi gore navedeni predmet *Dabić*, stavci 47. – 60.).

39. Nakon ispitivanja svih materijala koji su mu dostavljeni, Sud smatra da Vlada nije izložila nijednu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da u ovom predmetu donese drugačiji zaključak.

40. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

41. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

42. Podnositelj zahtjeva potraživao je iznos od 30.837,90 eura (EUR) na ime naknade materijalne štete, koji odgovara šteti na kući i vrijednosti predmeta koji u njoj nedostaju. To je potraživanje bilo jednako njegovu zahtjevu za naknadu štete u domaćem postupku (vidi stavak 18. ove presude).

43. Vlada je osporila to potraživanje.

44. Sud napominje da na temelju članka 428.a Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 23. ove presude) podnositelj može podnijeti zahtjev za ponavljanje parničnog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu Konvencije. Nadalje primjećuje da je podnositeljeva kuća prvo bila oštećena eksplozijom, što stvara poteškoće u određivanju točnog opsega dodatne štete na koju se poziva podnositelj (vidi stavke 15., 17. – 18. i 42. ove presude). Sud stoga smatra da bi u ovom predmetu najprikladniji način ispravljanja posljedica te povrede bilo ponavljanje postupka kojemu se prigovara (vidi, *mutatis mutandis*, gore navedeni predmet *Dabić*, stavak 65.). Budući da slijedi da domaće pravo dopušta takav ispravak, Sud smatra da nema razloga dosuditi podnositelju zahtjeva ikakav iznos na ime naknade materijalne štete (*ibid.*).

45. Sud nadalje napominje da podnositelj zahtjeva nije potraživao naknadu na ime nematerijalne štete. Stoga mu ne dosuđuje nikakav iznos po toj osnovi.

B. Troškovi i izdaci

46. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 13.882,50 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

47. Vlada je osporila to potraživanje.

48. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova visina razumna.

49. U ovom predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 830,00 eura za troškove ustavne tužbe (vidi stavak 22. ove presude), uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva. Preostali dio podnositeljeva zahtjeva za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima mora se odbaciti, s obzirom na to da će podnositelj moći ostvariti naknadu za te troškove ako se postupak kojemu prigovara ponovi (vidi, primjerice, *Stojanović protiv Hrvatske*, br. 23160/09, stavak 84., 19. rujna 2013.).

50. Kad je riječ o troškovima i izdacima nastalima pred Sudom, Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva nije ispunio pretpostavke navedene u pravilu 60. stavku 2. Poslovnika Suda jer nije specificirao svoj zahtjev za troškove i izdatke niti je dostavio bilo kakve dokumente kojima ga potkrepljuje iako je bio pozvan to učiniti. Sud stoga odbacuje taj dio zahtjeva podnositelja za troškove i izdatke (pravilo 60. stavak 3.).

C. Zatezna kamata

51. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *spaja* s ispitivanjem osnovanosti Vladin prigovor o nespojivosti *ratione temporis* te ga odbacuje;
2. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
4. *presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva na ime troškova i izdataka, u roku od tri mjeseca, iznos od 830,00 EUR (osamsto trideset eura), uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati

PRESUDA PERO MARIĆ protiv HRVATSKE

podnositelju, koji je potrebno preračunati u valutu tužene države po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja;

- (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedeni iznos koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

5. odbija preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 17. ožujka 2022. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Liv Tigerstedt
Zamjenica tajnice

Péter Paczolay
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524